

Petr Hladík
ministr životního prostředí

Praha dne 11. července 2023
Č. j.: MZP/2023/700/43

Vážená paní starostko, vážený pane starosto,

rád bych uvedl na pravou míru několik nepřesností, které jsou starostům obcí zasílány a vytváří tak prostor pro mýty a dezinformace ohledně zálohování PET a AL (hliníkových) obalů. Mrzí mě, že se nejedná o reakce na teze navrženého zálohového systému, které jsme veřejnosti a všem klíčovým účastníkům představili.

Rádi bychom diskusi posunuli **ke konkrétnímu návrhu, který zohlední všechna specifika České republiky a povede k efektivnímu oběhovému hospodářství**. Jedině nad konkrétním návrhem je možné vést férovou diskusi. Jsou pro nás důležité argumenty všech klíčových hráčů, kterých se zálohování dotýká. Ať už se jedná o odpadový segment, malé prodejny, recyklační společnosti, nápojový segment nebo velké i malé obce. Se zástupci SMS (Sdružení místních samospráv) i SMO (Sdružení měst a obcí) jsme opakovaně diskutovali a jejich obavy zohlednili v navržených tezích.

Hlavní obavy se týkaly výpadků finančních zdrojů, které zavedení záloh přinese. **To je vyřešeno formou transferu z nevybraných záloh**. Nevybraná záloha reprezentuje náklad obcí na sběr a likvidaci PETU a AL, který zákazník nevrátí. Zároveň jsme umožnili obcím zapojit se do systému samostatně a pokrýt náklady přes manipulační poplatek.

Dalším bodem bylo plnění podmínek dotací, ke kterým se obce zavázaly. Tuto problematiku jsme řešili se Státním fondem životního prostředí (SFŽP). **Cíle, ke kterým se některé obce zavázaly v rámci podmínek pro poskytnutí dotací, klesnou v případě zavedení záloh na 50 % separovaného odpadu**. Tudíž zálohování komodity, která netvoří těchto 50 %, nemůže způsobit problémy.

Pamatovali jsme také na **povinnost budoucího operátora budovat sběrná místa na své náklady v obcích nad 300 obyvatel, které si o takové místo požádají a nemají jediný povinný nebo dobrovolný subjekt, jako jsou prodejny či čerpací stanice**.

Důležité je, že systém zálohování je nastaven tak, aby si sám na sebe dokázal vydělat. Pro zákazníka jako takového se nic nezmění. Sami zákazníci také ve vysoké míře deklarují ochotu zálohovat.

Zálohování převádí hlavní díl odpovědnosti na samotné producenty a původce odpadů. Povinnost za danou část odpadu tak nepřipadá obci. **Zjednodušeně je možné říci, že čím více zálohovaných obalů bude, tím méně nároků a požadavků připadne na obecní systémy.**

Naším jasným cílem je oběhové hospodářství. Chceme, aby se PET a AL obaly recyklovaly a znovu používaly k výrobě stejného typu obalu. V současnosti se však nové obaly vyrábí z primárních surovin a recyklát se používá do kvalitativně nižších výrobků.

Nyní mi dovoluňte reagovat na mylná a zavádějící prohlášení, která se k zálohování v poslední době objevila.

1. Zálohované PET lahve a nápojové plechovky nebudou vráceny zpět do oběhu k dalšímu naplnění! Bude s nimi nakládáno obdobně jako s těmi vytríděnými.

Je pravda, že zálohované PET lahve a nápojové plechovky nebudou vráceny zpět do oběhu k dalšímu naplnění. **Nebude s nimi však nakládáno jako s obdobně vytríděnými obaly.** Cílem zálohování je právě použít materiál z nápojového obalu znovu k výrobě nápojového obalu. Aktuálně je běžnou praxí, že kvalitní materiál končí v lepším případě v jiném typu výrobku, v horším případě v energetice či na skládce. Nápojový segment má povinnost použít 25 % recyklátu ve svém výrobku, v dalších letech toto procento bude narůstat. To, že s nápojovým PET obalem nebude možné nakládat tradičními metodami, je dáno i přísnými požadavky na kvalitu sbíraného materiálu ve food kvalitě. V Evropské unii mohou být recyklované plasty použity v obalech pro potraviny a nápoje pouze, pokud jsou nejprve posouzeny z hlediska bezpečnosti a čistoty materiálu během celého procesu sběru.

2. Občané ČR patří v separaci (nejen) plastů k evropské špičce. Systém žlutých kontejnerů je funkční a dosahuje vysoké návratnosti, kdy se nyní takto vytrídí 8 z 10 PET lahví.

S tímto výrokem je možné souhlasit. Problematika míry třídění není pouze otázkou rozšiřování počtu kontejnerů, ale hlavně kvality sbíraného materiálu. Důležité je dodat, že materiálově je využito z 8 vytríděných lahví v přepočtu pouze 5,6 lahve. **Cílem ČR je více materiálově**

využívat sesbíraný materiál v co nejvyšší kvalitě. To ovšem není možné, pokud nebude zajištěna dostatečná kvalita čistoty materiálu.

3. Při zavedení zálohového systému PET lahví pravděpodobně klesne ochota občanů třídit zbývající plastový odpad. V sousedním Německu takto pokleslo třídění plastů o 11 procentních bodů.

Nelze posoudit správnost tvrzení, na stránkách EUROSTATU nic takového nenajdeme. Podívejme se ale na všechny členské země EU, které zavádí zálohový systém, zda reálně klesá jejich ochota třídit. Podle dokumentu Warning report jsou členské státy, které zavedly zálohování, na dobré cestě k plnění stanovených cílů.

Tvrzení o poklesu ochoty třídit postrádá vnitřní logiku. Německo totiž recykluje v některých ohledech lépe než Česko. Zároveň tvrzení neplatí ani pro zálohování skla. Vratné sklo také nezpůsobilo nižší separaci skleněných obalů. **Naším společným cílem není pouze vytřídit, ale skutečně recyklovat a nastartovat oběhové hospodářství.**

4. Cíl třídit 9 z 10 PET lahví (v roce 2029) splníme zvýšením výkonu nynějšího systému o cca 5 000 tun ročně. Pomůže zvýšení počtu sběrných nádob, koncových míst pro zpracování odpadu, motivační systémy, tzv. multikomoditní sběr nebo metody, jako je systém sběru „ode dveří ke dveřím“ (door-to-door).

Rozšíření systému door-to-door je opravdu možná cesta k vyššímu stupni třídění. Bohužel tento systém však nezajistí čistotu sbíraného materiálu. **Do budoucna nebude možné používat k recyklaci materiál, který má přijít do kontaktu s potravinami, pokud dojde k jeho kontaminaci jinými odpady.** Férové je také říci, kolik by systém door-to-door stál, a to nejen z hlediska provozních nákladů, ale z hlediska pořízení nových sběrných nádob. Pro 2 miliony rodinných domů je nutné počítat s nákupem téměř 4 milionů nádob, a také s náklady na jejich svážení. Pokud bychom chtěli systém rozšiřovat tak, že bychom měli oddělený sběr pro materiál kvality ve food grade a non-food grade, museli bychom totiž tyto kapacity vynásobit dvěma. Nelze v tomto ohledu také počítat s dotacemi, které pokryjí 100 % nákladů na door-to-door.

Bohužel v populaci také existuje cca 20 % lidí, kteří třídít z nejrůznějších důvodů nebudou, nebo třídí nekvalitně a nepravidelně. Z vlastní komunální praxe víme, že vysoké množství odpadkových košů nesníží množství pohozených odpadků. Je to právě limit klasických systémů, které nevytváří dostatečný tlak na čistotu. Těchto 20 % mnohem lépe zachytí systém finanční zálohy, než pozitivní motivace ve formě letáků či jiných nástrojů.

5. Sběr PET lahví přes zálohový systém je cca 7krát dražší než stávající systém separace v obcích a městech.

Není jasné, z jakých dat autor vychází. Ve skutečnosti jsou srovnávány výkonnostně jiné systémy, a to jak z hlediska množství, tak i z hlediska čistoty materiálu. Argument zavádějícím způsobem srovnává aktuální stav, kdy nejsou oddělovány materiály a porovnává náklad na sběr 80 % obalů s náklady na sběr 90 % PET obalů a zároveň 90 % hliníkových obalů.

- **Porovnání nákladů:** číslo může být zavádějící, pokud nebere v úvahu celkové náklady na životní cyklus produktu. Zatímco náklady na sběr mohou být vyšší, náklady na zpracování a výrobu nových produktů z recyklovaných materiálů mohou být nižší. To může vést k celkovým úsporám v dlouhodobém horizontu.
- **Kvalita materiálu:** Zálohový systém obvykle vede k vyšší kvalitě recyklovaného materiálu, protože obaly jsou odděleny od ostatního odpadu. To znamená, že mohou být efektivněji recyklovány a použity k výrobě nových obalů, což snižuje spotřebu nových surovin.

6. Nedává ekonomickou logiku investovat 5,2 miliardy Kč jednorázově a cca 1,5 miliardy Kč ročně na vysbírání pouhých 5000 tun PET materiálu, navíc v paralelním zálohovém systému. Předpokládá se, že v zálohách bude deponováno cca 10 miliard Kč. Zálohování se s velkou pravděpodobností promítne i do ceny zboží.

Zde je důležité zdůraznit, že pro zákazníka se nic nezmění a nápoje se nezdraží. Zálohový systém si na sebe dokáže vydělat. SOCR (Svaz obchodu a cestovního ruchu), který zastřešuje většinu retailového segmentu, veřejně deklaroval ochotu a připravenost budovat sběrné kapacity, a proto také realizoval počáteční studii. Zároveň i AČTO (Asociace českého

tradičního obchodu) se zvládne na zálohy připravit. Obdobnou investici v minulosti retail realizoval při úpravě prodejních míst ke sběru vratných lahví, a to bez větší pozornosti.

7. Vyjmutí PET lahví ze systému separovaného odpadu bude mít negativní ekonomický dopad na obce, přičemž budou muset nadále jeho sběr a svoz zajišťovat. Celkově se jedná o částku 500 až 700 mil. Kč ročně. V rozpočtech samospráv by to znamenalo navýšení nákladů o 50–70 Kč na občana/rok.

Vyňato je například i zálohované sklo, které by v odpadovém režimu tvořilo pozitivní ekonomickou hodnotou pro odpadové společnosti. Má ale mnohem větší environmentální smysl, když je sklo zálohované. Z hlediska ekonomických dopadů představené teze Ministerstva životního prostředí jasně deklarují přesný opak. **Nedojde ke zvýšení nákladů obecních systémů.** Zavedení záloh bude mít pro obce pozitivní dopad. **Ministerstvo v návrhu naopak garantuje navýšení příjmů obcím díky novele zákona o obalech a zpoplatnění takzvaných černých pasažérů jako jsou například letáky.** Zároveň obce dostanou úhradu za náklady spojené s likvidací obalů, které se nevrátily skrze systém záloh. Cílem Ministerstva životního prostředí je pokrýt reálné náklady na likvidaci nevrácených obalů, které zůstávají na území obce, s nulovým administrativním zatížením.

- **Pozitivní ekonomické dopady:**

MŽP pracuje s návrhem, který přivádí příjem pro obce z nevybraných záloh, a to ve výši 15 %. To pokrývá náklady na sběr a recyklaci zbývajících PET a AL obalů, který zůstává v obecním systému. Při deklarované výši záloh 4 až 5 Kč obce získají částku v rozpětí 322 až 403 mil Kč. Zároveň v novele zákona počítáme se zařazením letákového a propagačního papíru do EPR systému přes EKO-KOM, tím obce získají dalších 200 až 250 mil. Kč. V návrhu **Ministerstva životního prostředí mají obce plně kompenzované náklady na svoz a likvidaci odpadu, protože do obecních rozpočtů nově připutuje 522 až 650 mil. Kč.** Zákon o odpadech umožňuje obcím rovněž sbírat více druhů odpadu do jednoho kontejneru, a to za předpokladu, že nedojde k ohrožení možnosti recyklace. Díky tomu mohou obce ušetřit finanční prostředky v souvislosti s celkovým snížením svozu odpadů.

8. PET lahve a nápojové plechovky by občané museli nezmačknuté (cca 3x větší objem) skladovat doma a nosit (či spíše odvážet autem!) do automatů v obchodech. Těch bude asi 13krát méně než kontejnerů. Zvláště pro občany menších obcí to bude „logistický oříšek“.

Z testovacího režimu a ze zkušeností jiných zálohových systémů se neukazuje, že by lidé nebyli ochotni vracet PET a AL. Skleněné lahve (nezmačkané) se vrací v 98 % případů. Zálohovací automat na PET a AL obaly zmáčkne, nebude se tedy přepravovat vzduch.

9. Hrozí odliv zákazníků malých prodejen, protože dají přednost nákupům ve velkých marketech, kde bude probíhat výkup zálohovaných obalů povinně.

Zde se nabízí srovnání se Slovenskem, kde prodejny nad 200 m² mají povinnost zálohovat a k rušení malých prodejen nedochází. V České republice navíc budou povinně do systému zahrnuty prodejny od 50 m². Menší obce se mohou také dobrovolně propojit. AČTO (Asociace českého tradičního obchodu) návrh Ministerstva životního prostředí považuje za vyvážený.

10. Mnohé obecní prodejny, na které by se vztahovala povinnost zálohované obaly skladovat, k tomu nemají jakékoli další skladovací plochy navíc. Nehledě na skutečnost, že samotné umístění automatu bude znamenat nejen stavební úpravy, ale také zabere nějaký prostor.

Obdobně jako malé prodejny zálohují vrátne sklo, budou nově zálohovat jiný typ obalu. Obchody jsou schopné se na zálohy připravit. Zálohovat bude možné jak v rámci automatického sběru, tak manuálního bez nutnosti větších stavebních úprav. Náklady za stavební práce a obsluhu budou uhrazeny operátorem.

Poslední tři body jsou tematicky směřovány spíše na zástupce malých prodejen a samotné zákazníky. Zákazníci ovšem považují zálohování za důležitý nástroj směřující k cirkulárnímu Česku a většina českých občanů deklaruje ochotu se zapojit do zálohového systému.

Ministerstvo životního prostředí chce zajistit plnění stanoveného cíle 90 % návratnosti PET obalů. Zároveň je pro nás klíčová čistota materiálu. **Tradiční systém čistotu materiálu nezajistí, stejně tak i nezabrání litteringu a znečištění přírody.** Obce i města budou mít zajištěno financování díky separaci zbývajcího PETU i separaci nových komodit, které doposud do systému nepřiváděly žádné částky.

Závěrem vám děkuji za možnost zareagovat na výroky a mnohdy mýty, které se k zálohování objevují. Budu rád, když nadále povedeme diskusi nad připravovaným zálohovým systémem. Aby diskuse byla opravdu věcná a konstruktivní, je důležité se seznámit s tezemi, které k zálohovému systému představilo přímo Ministerstvo životního prostředí. Tyto teze najdete na: https://www.mzp.cz/cz/news_20230516-MZP-predstavilo-teze-k-povinnemu-zalohovani-napojovych-plastovych-lahvi-a-plechovek

S pozdravem

Mgr. Petr Hladík